בעדים פסולים ודיינין כשרין • בעל דין פוסל הדיינין והעדים ומגלו דבריו אמת על העדים ומשום הכי מהימנין ליה אפי' לגבי דיינין: **פיפא** • שמגלאו דבריו אמת על הדיינין שפסולין הם ומשום הכי מהימנין להו לעדים אליבא דר"מ ורבנן ליה להו מיגו: **איכא בי דינא אחרינא** • ואינו נוגע בעדות: תורה אור

רבין סבר • אמרינן מיגו בעלמא כדקיימא הכא טעמא משום מיגו הוא ואי לאו הכי הוא לא הוה פסיל רבי מאיר ורב דימי לא אמרי מיגו בעלמא: **ומוחנן זה בזה** • מניח ומקיים זה בזה אלמא חריפא טובא הוה מקרי ליה לר' מאיר דרך עטרה פה קדוש: **אמר רבינא** • ומאי תמהא והלא ר' מאיר עוקר הרי הרים הוא כלומר אליס וגבר טפי טובא: **כא ורלה כמה** • כלומר לא אתמוהי קא מתמהי אלא הכי קאמר כא ורלה כמה בני ארץ ישראל מחבבין זה את זה להא ריש לקיש חריף וחכים טובא הוה וקרי ליה לר' מאיר פה קדוש דקא מחבב ליה ומייסב את הדבר להתקיים: **להטמין את הצונן** • מיס לונן ומתיירא שלא יומנו אסור להטמין בחול לונן (לעורך שבת) [בשבת]: **הורה זקן** • ר' יוסי דאזלינן בתריה: **ממלא מקום אבותיו** • חשוב כאביו: **מחבבים** • בלשון עז ומתה מקשין זה לזה וכבי א"י טוחין יחד ומטייחין יחד ומתקן זה את דברי זה והשמועה יוצאה לאור: **משמעין** • טוחין כשמן: **איפה** • זה יצר הרע: **שפי נשים** • חטופות וגסות הרוח: **ורוח בכנפיהם** • לשון גסות הרוח: **בכנפי החסידה** • זו חטופה שמרחין עצמם חסידים: **לבנות לה בית** • ולא כתיב (*להם) אלמא האמת לבדה נתישבה שם: **ענויות תורה** • בעולם היא דגיאל בעולם הוה דכתיב (דניאל ח) ואני (הייתי) בשושן הבירה אשר בעולם המדינה ולא רבן תורה עזרא הוה בבבל ולמד חק ומשפט בישראל: **במחשכים הושיבני** • שאין טוחין זה עם זה ותלמודם ספק בידם: **מתני' נאמן עלי** • להיות דיין: **אבא** • פסול מן התורה לדוגני לא לזכות ולא לחיוב דנפקא לן בפירקין (דף כז:) מלא יומתו אבות על בנים וגו': **דור לי** • לשון שבועה: **יכול לחזור בו** • ולישאל שבועה גמורה: **גמ' דקבליה עליה בחד** • דייגא ואע"ג דאיכא תרי אחריני בהדיה א"ר מאיר יכול לחזור בו: **כמחול לך** • אי תובע אמר לנתבע נאמן עלי אבא או אביך אם יזכוך יהא מחול לך הם קאמרי דבגן אינו יכול לחזור בו דהא זכה זה במה שבידו מכיון שלא זכה: **אבל באחן לך** • דנתבע אמר לתובע אם יחייבוני אבא או אביך אחן לך: **דברי הכל יכול לחזור** • דהואיל והמומן בידו אין בו כח לתובע להוציא אלא בדיינין כשרין: **טעמיה דרבנן קאמר** • ופליג אתרוייהו: באותן

[לעיל כג.]

שבת נא.

[שם לקמן כט: יבמות קה:]

[עי' תוס' שבת נא. ד"ה אלא תוס' בדה יד: ד"ה סיפא]

זכריה יא

שם ה

[ל"ל לחן] [ל"ל את האיפה]

קידושין מט: ע"ש

[מדכתיב לה בלא מפיק הא דרים אלא מתקיים ולא ממר לה הכיא בארן שעבר כך כתב הרמב"ן בפי' החומש סוף פ' מטות וע"ע הוספות קידושין מט:]

[לעיל כג:]

הגהות הב"ח

(א) גמ' אי"ר יצחק וכו' ת"ח שבא"י שמעמינן זה לזה:

(ערכין כב)

בעדים פסולין ודיינין כשרין מיגו דפסלי עדים פסלי נמי דייני סיפא בדיינין פסולין ועדים כשרין דמיגו דפסלי דיינין פסלי נמי עדים מתקיף לה רבא בשלמא מיגו דפסלי עדים פסלי נמי דייני איכא בי דינא אחרינא אלא מיגו דפסלי דייני פסלי נמי עדים והא עדים תו ליכא לא צריכא דאיכא כת אחרת הא ליכא כת אחרת מאי הכי נמי דלא מצי פסלי היינו דרב דימי איכא ביניהו מיגו דמר סבר אמרינן מיגו ומר סבר לא אמרינן מיגו גופא *אמר ר"ל פה קדוש יאמר דבר זה תני עדו איני והאמר עולא הרואה את ר"ל בבית המדרש כאילו עוקר הרים וטוחנן זה בזה אמר רבינא והלא כל הרואה ר"מ בבית המדרש כאילו עוקר הרי הרים וטוחנן זה בזה הכי קאמר בא וראה *כמה מחבבין זה את זה דיתיב רבי וקאמר אסור להטמין את הצונן אמר לפניו ר' ישמעאל בר' יוסי אבא *התיר להטמין את הצונן א"ל *כבר הורה זקן אמר רב פפא בא וראה כמה מחבבין זה את זה דאילו רבי יוסי קיים *היה כפוף ויושב לפני רבי דהא ר' ישמעאל בר' יוסי ממלא מקום אבותיו הוה והיה כפוף ויושב לפני רבי וקא אמר כבר הורה זקן א"ר אושעיא מאי דכתיב °ואקח לי (את) שני מקלות לאחד קראתי נועם ולאחד קראתי חובלים נועם אלו ת"ח שבארץ ישראל שמנעימין זה לזה בהלכה °חובלים אלו ת"ח שבבבל שמחבלים זה לזה בהלכה °ויאמר (אלי) אלה [שני] בני היצהר העומדים וגו' ושנים זיתים עליה יצהר אמר רבי יצחק אלו ת"ח שבא"י (ה) שנוחין זה לזה בהלכה כשמן זית ושנים זיתים עליה אלו ת"ח °שבבבל שמרוירין זה לזה בהלכה *כזית °ואשא עיני וארא והנה שתים נשים יוצאות ורוח בכנפיהם ולהנה כנפים ככנפי החסידה ותשאנה *האיפה בין השמים ובין הארץ ואומר אל המלאך הדובר בי אנה המה מוליכות את האיפה ויאמר אלי לבנות לה בית בארץ שנער *א"ר יוחנן משום רבי שמעון בן יוחי זו חנופה וגסות הרוח שירדו לבבל וגסות הרוח לבבל נחית והאמר מר עשרה קבין גסות ירדו לעולם תשעה נטלה עילם ואחת כל העולם כולו אין לבבל נחית ואישתרבובי דאישתרבב לעילם דיקא נמי דכתיב לבנות *לה בית בארץ שנער ש"מ והאמר מר *סימן לגסות הרוח עניות ועניות מלבבל נחית מאי עניות עניות תורה דכתיב °אחות לנו קטנה ושדים אין לה *אמר ר' יוחנן זו עילם שזכתה ללמוד ולא זכתה ללמד מאי בבל א"ר יוחנן בלולה במקרא בלולה במשנה בלולה בתלמוד °במחשכים הושיבני כמתי עולם אמר ר' ירמיה *)זה תלמודה של בבל: **מתני'** °אמר לו *נאמן עלי אבא נאמן עלי אביך *נאמנים עלי שלשה רועי בקר ר"מ אומר יכול לחזור בו וחכמים אומרים °אינו יכול לחזור בו היה חייב לחבירו שבועה ואמר לו דור לי בחיי ראשך ר"מ אומר יכול לחזור בו וחכ"א °אין יכול לחזור בו: **גמ'** *אמר רב דימי בריה דרב נחמן בריה דרב יוסף כגון דקבליה עליה בחד אמר רב יהודה אמר שמואל מחלוקת במחול לך אבל באתן לך דברי הכל יכול לחזור בו ורבי יוחנן אמר באתן לך מחלוקת איבעיא להו באתן לך מחלוקת אבל במחול לך דברי הכל אין יכול לחזור בו או דילמא בין בזו ובין בזו מחלוקת תא שמע דאמר רבא מחלוקת באתן לך אבל במחול לך דברי הכל אין יכול לחזור בו אי אמרת בשלמא באתן לך מחלוקת אבל במחול לך דברי הכל אין יכול לחזור בו רבא דאמר כרבי יוחנן אלא אי אמרת בין בזו ובין בזו מחלוקת רבא דאמר כמאן רבא טעמא דנפשיה קאמר איתיביה רב אחא בר תחליפא לרבא *היה חייב לחבירו שבועה ואמר לו דור לי בחיי ראשך רבי מאיר אומר יכול לחזור בו וחכמים אומרים אין יכול לחזור בו מאי

[לעיל כג.]

שבת נא.

[שם לקמן כט: יבמות קה:]

[עי' תוס' שבת נא. ד"ה אלא תוס' בדה יד: ד"ה סיפא]

[ל"ל לחן] [ל"ל את האיפה]

[מדכתיב לה בלא מפיק הא דרים אלא מתקיים ולא ממר לה הכיא בארן שעבר כך כתב הרמב"ן בפי' החומש סוף פ' מטות וע"ע הוספות קידושין מט:]

[לעיל כג:]

[שבת נג:]

פסחים סז:

ב"ב קכח. לעיל כג.

[לקמן כה:]

[טיינו אילן של זית עי' תוס' עילוכין יח: ד"ה מרוירין וחוס' סוכה לו. ד"ה מה]

*) [ביאור וסי' מתוק ממלא בבל"ה בית חכמה דף עז. ועוד בדף לה: וז"ל רש"י תגיגה דף י ע"א ד"ה אפי' וכו' לש"ם בבלי שהוא עמוק כדאמרינן במחשכים הושיבני זו הש"ס של בבל עכ"ל וע"ע ריטב"א ביומא פ' הוציאו ל' דף מז. ומתמלאו מועתק בע"י תגיגה פרק א']

רבינו חננאל

הלכה כחכמים ואף ר' לא אמר אלא לברר א"ל אנא נמי לברר קאמינא הא דאמר רבין א"ר יוחנן רישא בעדין פסולין ודיינין כשרין מנו דפסלי עדים פסלי נמי דיינין כלומר יכול בעל דין לומר כבר נגמר זה הדין שקבלתי על עצמי לדון בפני ב"ד זה מאחר שנפסלו העדים ואם טוען בעל דין כי יש לי ראיה אחרת

התחלת הדין הוא זה וצריכין אנו לברר לנו דיינין כו'. פשוטה היא: **הין** חכמים מחבבין זה את זה הלא תראה כי מי שרואה ריש לקיש בבית המדרש רואה כח החכמה שלו כאלו עוקר הרים וטוחנן זה בזה. **והיה** אומר על ר' מאיר פה קדוש יאמר דבר זה ואע"פ שאמר רבינא הרואה ר' מאיר בבית המדרש כאלו עוקר ופוחן הרי הרים זה בזה. **וכן** ר' היה יושב ואומר אסור להטמין בשבת הצונן. **אמר לפניו ר'** שמעאל ב"ר יוסי אבא התיר להטמין הצונן אמר ר' כבר הורה זקן ואע"פ שאילו היה ר' יוסי קיים היה כפוף ויושב לפני ר' דהא ר' ישמעאל בריה היה יושב לפני ר' **ואפילו הכי אמר ר'** כבר הורה זקן שהיו מחבבין זה את זה: **לאחד** קראתי נועם אלו ת"ח שבבבל שמחבלין זה לזה בהלכה וכן שני בני היצהר. ת"ח שבא"י נוחין זה לזה בשמן. ושנים זיתים עליה. אלו ת"ח שבבל שמרין זה לזה כזית. והנה שתים נשים יוצאות ורוח בכנפיהם וגו' ויאמר ה' לבנות לה בית בארץ שנער. וא"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי זה חנופה וגסות הרוח שירדו לבבל ואפיק' דגסות נחתא לבבל ואישתרבבא לעילם. ודייקי' מדכתיב לבנות לה בית ולא כתיב לבנות בתים. ש"מ דחנופה לבדה נשארה וגסות הרוח ירדה לעילם. דעילם אית בה עניות תורה ואמר ר' סימן לגסות הרוח עניות תורה כמו עילם שוכתה ללמוד ולא זכתה ללמד. א"ר יוחנן בבל בלולה במקרא ובמשנה ובתלמוד א"ר ירמיה במחשכים הושיבני כמתי עולם זה תלמוד בבל כלומר מעמים שלו צמונים **ועלומים** כמים עמוקים: ירושלמי תרין בני אינש הוה להון דין באנטוכיא אמר חד לחבריה מה דר' יוחנן אמר מקובל עלי. שמע ר' יוחנן ואמר לאו כל כמינה מסרמא בעל דיינא אלא שמעין מילוהון תמן ואין הות צרכא כתבין ומשלחין עובדא לרבנן. תרין בני אינש הות להון דין בטבריא זה אומר בב"ד הגדול וזה אומר בב"ד הקטן שומעין לזה שאמר בב"ד הגדול: **מתני'** א"ל נאמן עלי אבא נאמנין עלי **ג' רועי בקר כו'.** אוקי' כגון דקבליה בחד כלומר אבא ועד אחר עמו. או אביך ואחר עמו נאמנין עלי ר' מאיר אומר יכול לחזור בו וחכ"א אין יכול לחזור בו וקיי"ל כי המקבל עליו בקנין דלא כאמסכתא **עד אחד כשנים** [מהני] ואין יכול לחזור בו ואפילו בעל דין עצמו אם קבלו בקנין מבעלין אינו יכול לחזור בו וכן מפורש בשבועות (מ"ב ע"ל) וכן המקבל עליו ג' רועי בקר ביוצא בהן (וקיי"ל דהמקבל עליו עד אחר כשנים בקנין אינו יכול לחזור בו). אמר רב יהודה אמר שמואל מחלוקת ר' מאיר וחכמים במחול לך אבל באתן לך מחלוקת ר' יוחנן אמר באתן לך מחלוקת אבל במחול לך דברי הכל אין יכול לחזור בו